

Decyzja
Prezydium KK
nr 49/23

ws. opinii do projektu rządowego programu pod nazwą: „Krajowy Plan działań
na RzecZ zatrudnienia na rok 2023”

Prezydium Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność” zgłasza następujące uwagi do projektu Krajowego Planu działań na RzecZ zatrudnienia na rok 2023 („KPDZ”).

1. W pierwszej kolejności Prezydium Komisji Krajowej zwraca uwagę na konieczność utrzymania obowiązku tworzenia KPDZ corocznie. Legislacyjne próby zniesienia Planu, które miały miejsce w roku 2022 należy ocenić negatywnie. KPDZ jest szczególnie istotnym programem dla polskiego rynku pracy, który to rynek dotknięty jest szeregiem zagrożeń, w znacznie szerszym zakresie niż ma to miejsce w innych krajach UE.
2. W projekcie KPDZ wskazuje się, że Polska jest krajem o jednym z najniższych wskaźników bezrobocia w UE, Prezydium Komisji Krajowej podkreśla, że nie jest to najbardziej wymierny wskaźnik w kontekście obecnej i prognozowanej sytuacji na rynku pracy w Polsce. Według danych opublikowanych 1 lutego 2023 r. stopa bezrobocia wg Eurostat, pod koniec 2022 roku wyniosła w Polsce 2,9%. (wobec 6,1% w Unii Europejskiej i 6,6% w strefie EURO). Według tych danych Polska wraz z Niemcami zajęła drugie, po Czechach (2,3%), miejsce pod względem najniższej stopy bezrobocia w UE. Jednocześnie autorzy projektu zapominają o znacznym problemie demograficznym występującym w naszym kraju. Należy zatem przyjąć, że nie jest wymierne porównanie stopy bezrobocia pomiędzy np. Czechami (gdzie współczynnik dzietności w roku 2019 wyniósł 1.71), a Polską (gdzie współczynnik dzietności w roku 2019 wyniósł 1.44), w obu przypadkach dane wg EUROSTAT. Wskaźnik stopy bezrobocia może być w tym zakresie zniekształcony poprzez różnice w zakresie osób wchodzących dopiero na rynek pracy oraz np. osób opiekujących się dziećmi. W tym zakresie nadal nierozwiązany jest problem łączenia pracy z życiem rodzinnym, zwłaszcza w przypadku kobiet i to pomimo bardzo niskiego współczynnika dzietności. Wyżej wskazane dysproporcje utrzymują się od wielu lat co potwierdza mniejszy napływ młodej, rodzimej siły roboczej na polski rynek pracy.

Pamiętać jednocześnie należy, że wskazany trend jest bardzo niekorzystny gdyż tzw. współczynnik zastępowalności demograficznej wynosi 2.1. W tym zakresie istnieją istotne wyzwania i zagrożenia dla polskiego rynku pracy, na temat których przedmiotowy projekt KPDZ milczy.

3. W kontekście rynku pracy istotnym ryzykiem obarczone są kwestie zwiąż z funkcjonowaniem Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji (FST), który ma być kluczowym narzędziem wspierania obszarów najbardziej dotkniętych skutkami transformacji odnośnie do neutralności klimatycznej oraz zapobiegania pogłębianiu się dysproporcji regionalnych. Celem FST ma być łagodzenie skutków transformacji poprzez finansowanie zróżnicowania i modernizacji lokalnej gospodarki oraz łagodzenie ich negatywnych skutków dla zatrudnienia. Aby osiągnąć wyżej wymienione cel, FST ma wspierać, w szczególności regenerację obszarów przemysłowych i przekwalifikowanie pracowników. Biorąc pod uwagę strukturę zatrudnienia pracowników branż energochłonnych w Polsce, w kontekście ukształtowania całego sektora energetycznego, ryzyko bezrobocia w razie fiaska systemu zmiany kwalifikacji jest znaczne i powinno być szczegółowo opisane w celach projektu KDPZ. Należy przy tym od podstaw ustalić rzeczywiste możliwości wprowadzenia ww. rozwiązań w Polsce. W tym zakresie powinna powstać pogłębiona analiza dla rynku pracy i to nie tylko dla regionów najbardziej dotkniętych skutkami ww. transformacji, ale dla całego kraju. Prezydium Komisji Krajowej niezmiennie stoi na stanowisku ochrony stanowisk pracy pracowników przemysłu ciężkiego oraz ochronę tychże pracowników przed próbami wprowadzania nienależycie przygotowanego systemu szkoleń mającego na celu przymusową zmianę ich kwalifikacji zawodowych, w szczególności bez odpowiednich gwarancji pracowniczych. Słusznie bowiem w projekcie planu zwraca się uwagę na dystans pomiędzy Polską i UE w zorganizowanym uczeniu się dorosłych, który widoczny jest jaskrawo w zakresie edukacji pozaformalnej (uczestnictwo w niej wynosiło w Polsce 22,9% wobec 41,4% w UE, a wynik w Polsce należał do najniższych w UE).

Problem przyszłych zmian na rynku pracy dotyczy również rozwoju sztucznej inteligencji, cyfryzacji oraz automatyzacji pracy. Zwłaszcza przy prostych pracach wykonywanych przy produkcji, gdzie pracownicy są najbardziej narażeni na ryzyko utraty pracy. Należy pamiętać, że według badań OECD Polska jest jednym z najmniej bezpiecznych zawodowo krajów Europy, tzn. jest krajem, w którym zachwiane jest bezpieczeństwo ekonomiczne związane z ryzykiem utraty pracy i kosztem tej uraty ponoszonym przez pracowników. Jeżeli okażą się rzeczywiste przewidywania autorów

Polityki przyjętej przez Radę Ministrów dotyczącej: „rozwoju Sztucznej Inteligencji w Polsce od roku 2020”, a mianowicie, że sztuczna inteligencja połączona z automatyką może doprowadzić przy wykorzystaniu już istniejących możliwości technologicznych do tego, że w 2030 roku 49% czasu pracy w Polsce może zostać zautomatyzowane, to w planie działania należałoby szczegółowo opisać środki zaradcze mające na celu przeciwdziałanie bezrobociu wynikającemu z tego zjawiska. Tymczasem w projekcie KPDZ ogólnie podkreśla się promocję zmian kwalifikacji zawodowych oraz możliwość powstania nowych obecnie nieznanym nam zawodów, z uwagi na rozwój technologiczny, dość eufemistycznie wskazuje się na teoretycznie możliwe zwiększenie zatrudnienia osób niepełnosprawnych pomimo tego, że obecnie poziom aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych jest bardzo niski i pod koniec 2022 r. aktywny zawodowo pozostawał jedynie co 3 niepełnosprawny w wieku produkcyjnym. W tym zakresie treść projektu KPDZ jest niewystarczająca.

4. Prezydium Komisji Krajowej wskazuje, że z ostrożnością należy podejść również do rozpoczętego w 2021 roku programu Europejskiego Urzędu ds. Pracy (ELA) pod nazwą „Prawa przez cały rok”, który ma zwracać uwagę na potrzebę rozpowszechniania informacji na temat sprawiedliwych i bezpiecznych warunków pracy pracowników sezonowych, którzy zatrudniani są w krajach Unii Europejskiej. Jak wskazano w KPDZ przedsięwzięcie to adresowane jest do pracowników oraz pracodawców, oferujących pracę sezonową. Głównym celem projektu jest promocja zarejestrowanej pracy sezonowej i zwalczanie pracy sezonowej niezadeklarowanej. Należy jednak pamiętać, iż program ten dotyczy zasadniczo migracji zarobkowej w ramach UE i może skutkować przyspieszonym odpływem pracowników sezonowych z Polski do innych krajów UE. Problem powyższy podczas prowadzenia tego programu zgłosiła także Bułgaria, Rumunia i inne kraje Europy Wschodniej.
5. Odnosząc się do działań w zakresie usprawnienia i informatyzacji publicznych służb zatrudnienia, wskazać należy że niewątpliwie cyfryzacja jest konieczna, jednakże nie zastąpi ona innych form usprawnienia urzędów pracy. Tymczasem zaniedbane kadrowo urzędy pracy będą dodatkowo obciążone przygotowaniem, wdrażaniem i nauką nowych systemów informatycznych. Zarówno przepisy regulujące organizację publicznych służb zatrudnienia jak również przepisy dotyczące usług i instrumentów rynku pracy są nieadekwatne do sytuacji na rynku pracy. Publiczne służby zatrudnienia sygnalizują to od kilku lat. Należy wyraźnie zaznaczyć, że urzędy pracy nie tworzą miejsc pracy, tylko pracodawcy, dlatego też zmiana przepisów wspierających pracodawców

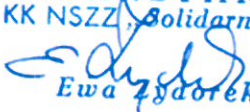
jest niezbędna. Dofinansowania dla pracodawców nie uwzględniają wzrostu cen, wynagrodzeń, inflacji itp. i nie stanowią zachęty do tworzenia nowych miejsc pracy i oferowania godnych wynagrodzeń. Aktualna pozostaje uwaga, że publiczne służby zatrudnienia stały się w znacznym zakresie urzędami do wypełniania dużej ilości formalności, wprowadzania danych do systemów. Aktywizacja bezrobotnych to niewielka część działalności publicznych służb zatrudnienia i to należy zmienić. Jednocześnie należy nadal pamiętać o kontrowersyjnym mierzeniu efektywności publicznych służb zatrudnienia w formie efektywności kosztowej i zatrudnieniowej. Trudno bowiem dla badania tej efektywności porównywać lokalne rynki pracy przy tak znacznym różnicowaniu terytorialnym. Prezydium Komisji Krajowej zwraca uwagę, iż z jednej strony projekt KPDZ dostrzega problem istotnego różnicowania terytorialnego polskiego rynku pracy, a z drugiej strony nadal w projekcie KPDZ uznaje się za uzasadnione badanie efektywności poprzez koszty i zatrudnienie osiągnięte przez urzędy pracy.

Mając na uwadze całokształt przedstawionych uwag oraz cel główny i cele szczegółowe projektu KPDZ, Prezydium Komisji Krajowej dostrzega konieczność uzupełnienia projektu KPDZ i ujęcia w nim powyższych kwestii. Cel główny pn.: wzrost aktywności zawodowej i wzrost zatrudnienia Prezydium KK ocenia pozytywnie, cele szczegółowe natomiast wymagają uzupełnienia o cel dotyczący ochrony miejsc pracy w związku z planowaną transformacją energetyczną oraz działania związane z usuwaniem negatywnych dla rynku pracy skutków w tym zakresie.

Gdańsk, 21 kwietnia 2023 r.

Prezydium KK

NSZZ „Solidarność”

SEKRETARZ
KK NSZZ „Solidarność”

Ewa Zydorek